

Rīgā, 2016. gada 28. oktobrī

Adresāts:
SIA "Kaugas"
Reģ.nr. 52103074671
Ļāvu iela 17
Liepāja LV-3411, Latvija

Kopija:
Dabas aizsardzības pārvalde
Baznīcas iela 7
Sigulda LV-2150, Latvija

EKSPERTA ATZINUMS

Nr. 2016/52

1. Eksperta atzinuma mērķis

Eksperta atzinuma sagatavošanas mērķis ir pēc SIA "Kaugas" pasūtījuma Dabas aizsardzības pārvaldes publiskā iepirkuma "Aleju apsekošana un izvērtēšana" (Nr. DAP 2016/22) ietvaros sniegt eksperta vērtējumu par 22.11.2005. MK noteikumos Nr.888 "Noteikumi par aizsargājamām alejām" iekļauto **Vatrānes aleju** tās izpētes un robežu izvērtēšanas kontekstā. Mērķa sasniegšanai izvirzīti šādi uzdevumi (1) izvērtēt alejas aizsardzības statusu un tās novērtējumu teritorijas plānošanas dokumentos (2) veikt alejas apsekošanu dabā, lai pārbaudītu, vai alejā ir īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju atradnes, novērtēt alejas nozīmi konstatēto īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju sugu saglabāšanā ilgtermiņā (4) sniegt rekomendācijas nepieciešamo apsaimniekošanas pasākumu veikšanai alejā konstatēto īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju sugu saglabāšanas kontekstā (5) apzināt pieejamo kultūrvēsturisko informāciju par Vatrānes aleju (6) sniegt ieteikumus par alejas robežas optimālo novietojumu no bioloģiskās vērtības, alejas saglabāšanas viedokļa un ainaviskās situācijas

Eksperta atzinums ir sagatavots par sugu grupām – sūnas, ķērpji. Atzinumā ir sniegta informācija par 14.11.2000. LR MK noteikumos Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu" uzskaitītajām sūnu un ķērpju sugām.

Eksperta atzinums ir sagatavots divos identiskos eksemplāros (katrs uz 5 lpp), viens no tiem tiek iesniegts atzinuma pasūtītājam SIA "Kaugas", otrs paliek eksperta rīcībā.

2. Eksperta atzinuma sagatavošanas metodes

Alejas esošais aizsardzības statuss noteikts, balstoties uz Dabas datu pārvaldības sistēmas "Ozols" datiem, kā arī Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem par īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām. Alejas statusa izvērtējums teritorijas plānošanas dokumentos sniegts, aplūkojot 13.10.2011. LR Teritorijas attīstības plānošanas likuma

5. pantā minētos dokumentus teritorijai, kurā atrodas aleja. Šie dokumenti ir (1) nacionālajā līmenī - Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija un Nacionālais attīstības plāns (2) reģionālajā līmenī - plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija un attīstības programma (3) vietējā līmenī - vietējās pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģija, attīstības programma, teritorijas plānojumi, lokālplānojumi, detālplānojumi. Atzinumā apskatīti tieši reģionāla un vietējā līmeņa teritorijas plānošanas dokumenti, īpašu uzmanību pievēršot vietēja līmeņa plānošanas dokumentiem, jo tie vistiešāk nosaka attiecīgās teritorijas izmantošanu.

Datu iegūšanā par īpaši aizsargājamajām sūnu un ķērpju sugām izmantota vizuālās uzskaites metode, alejā veicot katra koka apskati ar mērķi konstatēt aizsargājamās sūnu un ķērpju sugas. Visas aizsargājamo sugu atradnes kartētas, izmantojot GPS uztvērēju Garmin GPSmap 64 (izmantota LKS-92 koordinātu sistēma).

Kultūrvēsturiskā informācija par Vatrānes aleju apzināta, apkopojot pieejamo informāciju interneta resursos.

3. Alejas aizsardzības statuss

Vatrānes aleja ir valsts nozīmes aizsargājams dabas piemineklis – aizsargājama aleja. Vatrānes alejas kā dabas pieminekļa statusu, aizsardzības un izmantošanas noteikumus nosaka 02.03.1993. likums “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”, kā arī uz tā pamata izdotie 16.03.2010. MK noteikumi Nr. 264 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” un 22.11.2005. MK noteikumi Nr. 888 “Noteikumi par aizsargājamām alejām”.

4. Alejas novērtējums teritorijas plānošanas dokumentos

Vatrānes aleja atrodas Ogres novada Ķeipenes pagasta teritorijā.

Teritorijas izmantošanu vietējā līmenī nosaka šādi teritorijas plānošanas dokumenti:

- Ogres novada teritorijas plānojums 2012. – 2024. gadam
- Ogres novada attīstības programma 2014. – 2020. gadam
- Ogres novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013. – 2037. gadam.

Reģionālā līmenī teritorijas attīstību nosaka:

- Rīgas plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014 – 2030
- Rīgas plānošanas reģiona attīstības programma 2014. – 2020.

Ogres novada teritorijas plānojuma 2012. – 2024. gadam paskaidrojuma rakstā un Ogres novada attīstības programmas 2014. – 2020. gadam pašreizējās situācijas apraksta daļā norādīts, ka novada teritorijā atrodas divas aizsargājamas alejas, to skaitā Vatrānes aleja, kas ir attēlota arī minētajos dokumentos ietvertajā kartē “Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas Ogres novadā”.

Ogres novada teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu 3. pielikumā uzskaitītas Ogres novada īpaši aizsargājamās teritorijas un objekti, to vidū arī Vatrānes aleja (pielikuma 3. punkts, 3.2. apakšpunkts). Teritorijas plānojuma grafiskajā daļā Vatrānes aleja nav attēlota.

Ogres novada attīstības programmas 2014. – 2020. gadam stratēģiskajā daļā kā viena no ilgtermiņa prioritātēm noteikta “Atbildīga dabas apsaimniekošana”, tās

ietvaros vidēja termiņa prioritāte “Dabas daudzveidības saglabāšana”. Šīs prioritātes ietvaros cita starpā izvirzīti uzdevumi 3.1.3. Veikt dabas pieminekļu un dabas objektu labiekārtošanu; 3.1.4. Piedalīties informācijas par dabas pieminekļiem un dabas objektiem izplatīšanā.

Ogres novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2013. – 2037. gadam Vatrānes aleja norādīta kā aizsargājama aleja. Stratēģijā izvirzīta ilgtermiņa prioritāte “Atbildīga dabas apsaimniekošana un augsta vides kvalitāte”, kuras ietvaros paredzēts iekļaut novada dabas vērtības tūrisma aprītē, vienlaicīgi nodrošinot aizsargājamo dabas vērtību saglabāšanu.

Rīgas plānošanas reģiona attīstības programmā 2014. – 2020. gadam aizsargājamās alejas konkrēti nav minētas, dabas un ainavu teritorijām noteikti tādi risināmie jautājumi kā dabas, ainavu un kultūrvēsturiskā mantojuma teritoriju apzināšana, saglabāšana, saprātīga izmantošana un apsaimniekošana, ainavu plānošanas un dabas aizsardzības jautājumu integrēšana teritorijas attīstības plānošanā.

Rīgas plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2014 – 2030 aizsargājamās alejas konkrēti nav minētas. Vispārīgi stratēģijā iekļautajās apdzīvojuma plānošanas vadlīnijās cita starpā noteikts, ka katras apdzīvotas vietas plānojumam jāveicina dzīves vides kvalitātes paaugstināšanās (uzlabošanās) ne tikai dotajā pašvaldībā, bet visā reģiona teritorijā, sabalansējot vietējās un reģiona attīstības intereses, ekonomikas izaugsmes un dabas un kultūrvides aizsardzības/saglabāšanas prasības.

5. Alejas apsekošana

Aleja apsekota 2016. gada 22. augustā plkst. 13:40 – 14:10. Apsekošanas laikā ir mēreni silts, mākoņains laiks, neliels vējš.

6. Alejas un tai piegulošās teritorijas vispārīgs raksturojums

Vatrānes alejas shēma un robežu apraksts dots 22.11.2005. MK noteikumu Nr.888 “Noteikumi par aizsargājamām alejām” 59. pielikumā. Aleja sākas Vatrānē pie Vatrānes muižas-Kalniņu māju un Vatrānes muižas - Ūdru māju ceļa sazarotā vietā un turpinās aptuveni 450 m garā posmā virzienā uz Ūdru mājām. Aleju pamatā veido vidēju dimensiju ozoli un liepas, alejas sākumdaļā alejā aug lielu dimensiju oši (1.attēls). Alejas koki stādīti vienā rindā katrā ceļa pusē, alejas koku vainagiem sakļaujoties, rodas arkas efekts (2.attēls).

1.attēls. Vatrānes alejas tās sākumdaļā. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

2.attēls. Vatrānes aleja, tālākajā plānā redzams koku vainagu veidotais arkas efekts. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

Alejā vairākiem kokiem ir nokaltuši zari un stumbra bojājumi, alejā ir viens sausoknis. Alejas sākuma daļā pie ceļu krustojuma tai piegulošo ainavu veido divas blakus izvietotas lauku viensētas, pārējā alejas daļā – lauksaimniecības zemes.

7. Alejā konstatētās īpaši aizsargājamās sūnu un ķērpju sugas un alejas nozīme šo sugu saglabāšanā

Vatrānes alejā nav konstatētas īpaši aizsargājamās sūnu sugas. Alejā konstatēta viena īpaši aizsargājamā ķērpju suga – bālā sklerofora *Sclerophora pallida*, kam alejā atzīmētas 3 atradnes uz alejas sākumdaļā augošajiem lielo dimensiju ošiem. *Sclerophora* ģints sugām nepieciešami veci, lielu dimensiju platlapju koki (Moisejevs, 2016), alejās *Sclerophora pallida* biežāk atrodama uz ošiem, atzīmētas arī atradnes gobām, kļavām, liepas, tomēr neviena atradne nav atzīmēta uz ozola (autores pers. novērojums). Var secināt, ka sugas tālāka izplatīšanās uz alejā augošajiem ozoliem ir mazticama un sugas izplatīšanos limitē alejā augošo ošu skaits, kas ir neliels. Sugas pastāvēšana alejā lielā mērā atkarīga no atradnes koku saglabāšanas. Esošajās atradnēs suga ir labā stāvoklī, uz atradnes kokiem veidojot aptuveni 0,03 – 0,2 m² lielu klājienu. No minēta secināms, ka Vatrānes aleja kopumā ir maznozīmīga no īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju sugu saglabāšanas viedokļa valsts mērogā, tomēr tai ir nozīme īpaši aizsargājamās ķērpju sugas *Sclerophora pallida* saglabāšanā konkrētajā teritorijā.

8. Ieteikumi alejas apsaimniekošanai

No alejā sastopamās īpaši aizsargājamās ķērpju sugas *Sclerophora pallida* saglabāšanas viedokļa alejā nepieciešams saglabāt sugas atradnes kokus – lielo dimensiju ošus alejas sākumdaļā.

9. Alejas kultūrvēsture

Vatrānes aleja pieder pie Vatrānes muižas apstādījumiem, tomēr konkrēts alejas stādīšanas laiks nav zināms. No 1834. gada muiža nonākusi vācu barona Tranzē īpašumā, savukārt 1905. gadā muiža nodedzināta. Ņemot vērā alejas vecumu, ļoti iespējams, ka aleja stādīta barona Tranzē laikā starp 1834. un 1905.gadu.

10. Ieteikumi aleju robežu izmaiņām

Ņemot vērā apkopoto informāciju par alejā sastopamajām īpaši aizsargājamajām sugām, alejas kultūrvēsturi un alejas ainavisko situāciju, ieteicams Vatrānes aleju saglabāt valsts nozīmes aizsargājamo aleju sarakstā tās esošajās robežās

11. Atzinumā norādītie normatīvie akti

Noteikumi par aizsargājamām alejām: Ministru kabineta 2005. gada 22. novembra noteikumi Nr. 888, Latvijas Vēstnesis, 2005, 8. augusts, Nr. 196 (3354)

Teritorijas attīstības plānošanas likums: LR 2011. gada 13. oktobra likums, Latvijas Vēstnesis, 2011, 2. novembris, Nr.173 (4571)

Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām: LR 1993. gada 2. marta likums, Latvijas Vēstnesis, 1993, 25. martā, Nr. 5

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi: Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumi Nr. 264, Latvijas Vēstnesis, 2010, 30. martā, Nr. 50 (4242)

12. Atzinumā norādītie teritorijas plānošanas dokumenti

Ogres novada teritorijas plānojums 2012. – 2024. gadam. Apstiprināts ar Ogres novada domes 2012. gada 24. maija lēmumu (protokols Nr. 5, 11. §). Pieejams: http://www.ogresnovads.lv/lat/pasvaldiba/normativie_akti_un_attistibas_planosanas_dokumenti/teritorijas_planojums/

Ogres novada attīstības programma 2014. – 2020. gadam. Apstiprināta ar Ogres novada domes 2015. gada 22. janvāra lēmumu (protokols Nr.1, 1. §). Pieejama: http://www.ogresnovads.lv/lat/pasvaldiba/normativie_akti_un_attistibas_planosana_dokumenti/attistibas_planosana/

Ogres novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013. – 2037. gadam. Apstiprināta ar Ogres novada domes 2013. gada 29. augusta lēmumu (protokols Nr.14, 1. §). Pieejama: http://www.ogresnovads.lv/lat/pasvaldiba/normativie_akti_un_attistibas_planosanas_dokumenti/attistibas_planosana/

Rīgas plānošanas reģiona attīstības programma 2014 – 2020. Apstiprināta 2015. gada 18. septembrī. Pieejama: <http://www.rpr.gov.lv/pub/index.php?id=51>

Rīgas plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014 – 2030. Apstiprināta 2015. gada 18. septembrī
Pieejama: <http://www.rpr.gov.lv/pub/index.php?id=51>

13. Atzinuma sagatavošanā izmantotie informācijas avoti

Moisejevs.R.2016. Ķērpju indikatorsugu rokasgrāmata dabas pētniekiem, Daugavpils: Daugavpils Universitāte, 70 lpp.

Vatrānes muiža. Apraksts. Pieejams: http://www.vietas.lv/objekts/vatranes_muiza/

Atzinuma sniedzējs

Evita Oļehnoviča

Sugu un biotopu eksperte biotopu grupās: meži un virsāji, purvi;
sugu grupā: sūnas
Sertifikāta numurs: 128
Sertifikāta derīguma termiņš: 13.11.2014.- 12.11.2017.